Največji izziv celotne gradbene panoge je digitalizacija

Lani smo šli v zelo drastično spremembo gradbene zakonodaje, česar si v Združenju za svetovalni inženiring (ZSI) na Gospodarski zbornici Slovenije (GZS) niso želeli in so tudi veliko opozarjali na možne negativne posledice.

Darja Kocbek

Pogodbe FIDIC za izvajanje del in storitev v investicijah zagotavljajo enakopravno obravnavo vseh udeležencev.

Gradbeništvo v zadnjih dveh letih beleži 20-odstotno rast (na letni ravni), kar se odraža v vsej verigi podjetij. Tudi projektanti imajo za seboj dve leti rasti, imajo več dela, tudi cene so se popravile, pravi Slovenko Henigman, direktor Združenja za svetovalni inženiring (ZSI) pri GZS. ZSI združuje podjetja, ki se ukvarjajo s svetovalno inženirsko dejavnostjo, kar vključuje projektiranje, nadziranje, vodenje projektov, umeščanje v prostor in svetovanje.

Ali v Sloveniji investitorji v pogodbah dosledno uporabljajo pravila Mednarodne zveze svetovalnih inženirjev (FIDIC), katere članica je ZSI?

Žal ne. Pri izvajanju investicijskih del se pogodbe FIDIC dosledno uporabljajo le pri kohezijskih projektih, pri drugih pa uporabljamo delni FIDIC, ali pogodbe, ki so jih pripravili naročniki sami. Naša želja seveda je, da bi jih uporabljali veliko več, saj pomenijo največje zagotovilo, da so udeleženci v investicijskem procesu obravnavani enakopravno. Neenakopravnost se najbolj odraža pri reševanju sporov. Če se udeleženci ne morejo dogovoriti na gradbišču, se po pravilih FIDIC ustanovi komisija za reševanje sporov oziroma je ta komisija ustanovljena že v času sklepanja pogodbe, in če ta v primeru spora ne najde rešitve, se spor rešuje preko Stalne arbitraže pri GZS. Zaradi vključevanja kompetentnih strokovnjakov se tako spor reši bolj kakovostno in znatno hitreje kot prek sodišča. Arbitraža ga zagotovo reši v šestih mesecih, na sodiščih pa je za rešitev spora praviloma potrebnih več let. Žal pa se pogodbe FIDIC sploh ne uporabljajo za sklepanje poslov projektiranja in svetovanja.

Državne institucije so prisluhnile gospodarstvu pri načrtovanju investicij pri t. i. zlatem investicijskem pravilu.

Kako pa se obnaša država kot naročnica in pri upoštevanju pravil FIDIC?

Pravila mednarodne zveze uporablja del državnih naročnikov, ki praviloma iz standardnih pogodb izločijo tiste dele, ki se nanašajo na že omenjeno reševanje sporov, na obveznosti v času garancijske dobe, na dodatna zavarovanja projektov in drugo. V stroki temu pravimo »pohabljeni« FIDIC, ker se del, ki nekomu ustreza, upošteva, del pa ne.

Po drugi strani pa je treba reči, da so državne institucije prisluhnile gospodarstvu pri načrtovanju investicij. Ko smo v letih 2014 in 2015 lansirali tako imenovano zlato investicijsko pravilo, nismo čutili razumevanja za njegovo implementacijo, v zadnjem obdobju pa doživljamo pozitiven sprejem tako s strani države kot naročnikov. Na nekaterih področjih, recimo pri državnih cestah, je ta praksa že vpeljana. Podobno se sedaj pripravlja tudi za železnice, avtoceste. Kolegi iz energetike mi pravijo, da je takšno pravilo lažje uveljaviti pri prometni infrastrukturi, veliko težje pa pri energetskih projektih, ki se izvajajo bolj točkovno, so finančno zelo zahtevni in se zato ne gradijo kontinuirano. Želimo si, da se to pravilo uveljavi pri vseh državnih investicijah. S tem bo investicijska dejavnost veliko lažje prebrodila naslednje krizne čase, ki bodo prej kot slej prišli.

Kaj pomeni zlato pravilo, kakšno zagotovilo je?

Zlato investicijsko pravilo pomeni enakomerno izvajanje obsega investicij in zagotavljanje sredstev na vseh

Foto: GZS

Tiskano na papirju Viprint, 80 g, papirnice VIPAP VIDEM KRŠKO, d. d.

segmentih infrastrukture, z vsaj 6-letnim planom, ki je drseč. To pomeni, da se vsako leto, ki se izteče, nadomesti z novim. Tako je vedno za 6 let vnaprej znano, koliko in v kaj se bo investiralo.

Kateri pa so glavni problemi dejavnosti in gradbenega sektorja, katere so težave?

Lani smo zelo drastično spremenili gradbeno zakonodajo, česar si v ZSI nismo želeli in smo tudi veliko opozarjali na možne negativne posledice. Sedaj je jasno, da so nekatere skupine imele zelo jasen načrt sprememb, s katerimi si bodo okrepile vpliv, posledično se je močno poslabšal položaj gradbenih inženirjev. Izgubili so namreč nekatera pooblastila.

V preteklosti smo imeli gradbene inženirje z univerzalnim strokovnim izpitom. Po novem Zakonu o pooblaščenih arhitektih in inženirjih (ZAID) pa imamo pooblaščenega inženirja, ki lahko dela vse, in pooblaščenega inženirja za nadzor oziroma vodenje del, ki imata pooblastilo samo za ta del dejavnosti. Imamo torej situacijo, da dva enako izobražena gradbena inženirja v istem podjetju, ki sta opravljala strokovni izpit z istega področja, nimata več enakih pooblastil. Razlika je samo v tem, da je eden strokovni izpit opravil nekoliko prej kot drugi. In s tem so bila drugemu nedvomno odvzeta pooblastila. Podobno velja za pooblaščenega inženirja za vodenje del, ki prav tako ne more opravljati vseh del in nalog.

Problematični so tudi projektni natečaji za velike objekte, na katerih lahko sodelujejo samo arhitekturni biroji. Zmagovalci na teh natečajih praviloma v delo dobijo celotno projektiranje objekta. Kadar naročniki določijo kriterije samo za arhitekturne biroje, kar se velikokrat dogaja, ne pa za projektante v celi verigi, se dogaja, da so podizvajalci najcenejši projektanti, lahko tudi brez referenc in ustreznega znanja. S tem sta lahko ogroženi stabilnost in varnost objektov, kršena so lahko določila po Zakonu o javnem naročanju (ZJN-3).

Zaradi teh in drugih primerov je na področju gradbene stroke velik revolt, veliko je slabe volje, ustanovljena je bila iniciativna skupina, ki išče rešitve in pripravlja ustavni spor. Za to pa vemo, da je dolgotrajen postopek.

Kdo pa je dosegel, da je to bilo uzakonjeno?

Zakonodajo so pripravljali v relativno ozkem krogu. Puščice zagotovo letijo na stanovsko Inženirsko zbornico Slovenije (IZS), ki je intenzivno sodelovala pri spremembah zakonodaje in jo pred sprejemom potrdila. Zdi se, da je IZS s tem, ko je krepila svoj položaj, pozabila na svoje člane in njihove pravice. Ne vem, kako bi sicer soglašali s takšnimi spremembami zakonodaje.

Nov minister za okolje in prostor Simon Zajc je spet med prednostne naloge uvrstil spremembe gradbene zakonodaje. Kaj pričakujete oziroma si želite doseči s temi spremembami?

Želimo si, da inženirji že pridobljene pravice dobijo nazaj. Če se spremembe že uvajajo, pa jih je treba uvesti za prihodnost, tako da bodo ljudje na začetku kariere seznanjeni, kaj jih čaka. Če ne bodo storjene napake odpravljene, se bojim, da bo gradbeno inženirska stroka iskala svojo pot, podobno kot so svojo pot pred leti ubrali arhitekti. Sam bi si zato želel, da se zadeve popravijo in umirijo.

Je stroka doma ustrezno cenjena?

Po mojem mnenju ne. Krizna leta so pustila posledice, na nek način je padla morala, samozavest, bilo je hudo, veliko ljudi je zapustilo panogo, nekateri – predvsem mlajši kolegi – so odšli v tujino. Mnogi se žal ne bodo vrnili. Zagotovo se razmere po tako globoki krizi, ki je od vseh panog preverljivo zdaleč najbolj prizadela investicijsko dejavnost in gradbeništvo, ne morejo popraviti v kratkem času.

Po drugi strani pa sem bil navdušen nad v zadnjem času izvedenimi projekti, ki so bili prikazani na gradbeni konferenci marca v Portorožu. Gre za nadgradnjo železnice Šentilj-Pesnica, izgradnjo največjega slovenskega logističnega centra v Arji vasi in primer uspešne digitalizacije postopkov v podjetju. Sami izjemni dosežki; na omenjenem železniškem projektu sta bila v samo 50 dneh zamenjana celoten zgornji ustroj s tiri ter vozna mreža z vsemi spremljajočimi objekti. In pri vseh so sodelovali sami domači izvajalci, projektanti in nadzorniki. Pokazalo se je, da je operativna zmogljivost podjetij ponovno visoka. Povečana investicijska dejavnost je podjetja okrepila, pričela so se vlaganja v opremo in kadre, okrepljeno se vpeljujejo novi sistemi za vodenje in izvedbo projektov ter ostalo.

Sicer pa vemo, da je največji izziv celotne gradbene panoge digitalizacija. In na tem segmentu so se do sedaj najbolj izkazali projektanti, konkretno Slovensko združenje za informacijsko modeliranje gradenj (Združenje siBIM). Slovenija je z digitalizacijo pri projektiranju oziroma z uporabo modela BIM v zadnjih nekaj letih naredila pomembne korake naprej. To so zadeve, ki so vredne pohvale in dokazujejo, da so ljudje v panogi na visoki ravni. O tovrstnih uspešnih projektih bi bilo treba bistveno več medijsko komunicirati, saj uspešne zgodbe žal ne pridejo do povprečnega državljana in s tem panoga ne more dvigniti ugleda.

Imamo pa tudi druge projekte, denimo drugi tir, o katerem se veliko poroča, veliko tudi negativnega ...

Najprej je treba povedati, da imajo težave z velikimi projekti tudi drugi. Letališče BER v Berlinu bi recimo moralo biti že sedem let odprto, pa še vedno ni. Drugi tir je na nek način seveda nesrečna zgodba. Do tega pride, ko projekt pristane v političnem poligonu. Pri

Lani smo zelo drastično spremenili gradbeno zakonodajo, česar si v ZSI nismo želeli in smo tudi veliko opozarjali na možne negativne posledice.

Imamo situacijo, da dva enako izobražena gradbena inženirja v istem podjetju, ki sta opravljala strokovni izpit z istega področja, nimata več enakih pooblastil. Veliko je slabe volje, pripravlja se ustavni spor.

Navdušen sem nad nekaterimi v zadnjem času izvedenimi projekti, denimo nadgradnjo železnice Šentilj-Pesnica ter izgradnjo največjega slovenskega logističnega centra v Arji vasi.

Združenje za svetovalni inženiring je polnopravni član Mednarodne zveze svetovalnih inženirjev (FIDIC), ki ima že stoletno tradicijo, in Evropske federacije združenj svetovalnih inženirjev (EFCA), ki deluje kot FIDIC-eva izpostava v Evropi. Z uporabo pravil FIDIC imajo svetovalni inženirji posebno vlogo, saj zveza uvaja pogodbe za izvajanje del in storitev v investicijah, ki zagotavljajo enakopravno obravnavo vseh udeležencev.

Pri digitalizaciji gradbene stroke so se do sedaj najbolj izkazali projektanti, konkretno Združenje siBIM.

projektu za dograditev drugega tira Divača-Koper je zdaj vendarle pozitivno to, da so ga pred kratkim začeli tudi fizično graditi, okrepila se je družba 2TDK, kot kaže je bolj ali manj zaprta tudi finančna konstrukcija. Zato smo sedaj lahko manj zaskrbljeni. Manj sem optimistično pri drugih velikih projektih, denimo izvajanje del za predor Karavanke še vedno ni oddano. Morda bi morali v prihodnje v začetni fazi nameniti še več napora za določitev takšnih referenčnih pogojev, ki bi jih lahko v celoti izpolnili domači ponudniki. Potem ne bi vsak domači ponudnik potreboval tujega podjetja za izkaz referenc in bi bila tekma bolj izenačena. Oddaja del pa mora seveda v celoti slediti najugodnejši ponudbi.

Lani ste na GZS ustanovili Strateški svet za investicije in gradbeništvo ter Akademijo gradbenih investicij. Kateri so glavni razlogi za njuno ustanovitev?

Izvajanje investicij je izredno kompleksna panoga, saj povezuje veliko število udeležencev – od ministrstev, soglasodajalcev, projektantov do izvajalcev gradnje, nadzornikov, laboratorijev, dobaviteljev, podizvajalcev in drugih. Da bi delali čim bolj v sozvočju, smo ocenili, da potrebujemo Strateški svet za investicije in gradbeništvo, v katerega smo povabili vodilne predstavnike omenjenih deležnikov in dekane fakultet. Ta strateški svet je postal tudi predsedstvo Akademije gradbenih investicij, katere moto je »Industrija izobražuje industrijo«. Sestavili smo 7 modulov s 25 predavatelji v jesenski in zimski izvedbi. V prvih dveh izvedbah jo je obiskovalo 49 udeležencev in 42 jih je zaključilo in pridobilo certifikat. Tretja izvedba AGI se prične v četrtek, 19. septembra 2019. Poleg uveljavljenih vsebin v 7. modulih dodajamo na akademiji tudi praktični delavnici »Skupno podatkovno okolje za učinkovito sodelovanje na BIM (in klasičnih) projektih« in »Tveganja pri izvedbi projektov«, ki bosta udeležence še dodatno pripravili na realno izvajanje projektov.

Kdo se lahko vpiše?

Vstop imajo inženirji, ekonomisti, pravniki in drugi, ki imajo vsaj dve oziroma tri leta izkušenj na področju investicij. To je vstopnica, da lahko učinkoviteje spremljajo predavanja in se tudi ustrezno pripravijo na izpite. gg

Ocenili smo, da potrebujemo Strateški svet za investicije in gradbeništvo. Ta pa je postal tudi predsedstvo Akademije gradbenih investicij, katere moto je »Industrija izobražuje industrijo«.

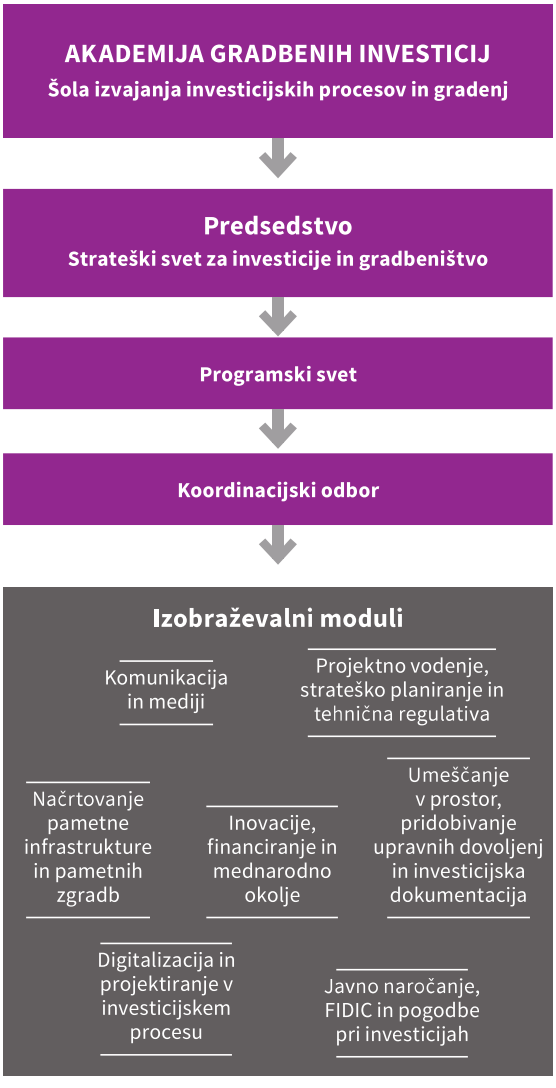

7 modulov z razporedom predavanj

V Sloveniji smo v letu 2018 prvič dobili Akademijo gradbenih investicij (AGI).

AGI bo imel v septembru 2019 jesensko in v januarju 2020 zimsko izvedbo, kot je razvidno iz spodnje preglednice.

	JESEN -2019	ZIMA -2020
Prostorska in investicijska dejavnost	četrtek, 19. september	četrtek, 16. januar
Projektno vodenje, strateško planiranje in tehnične regulative	torek, 24. september	torek, 21. januar
Projektiranje in digitalizacija v investicijskem procesu	četrtek, 26. september	četrtek, 23. januar
Javno naročanje, FIDIC in pogodbe pri investicijah	torek, 1. oktober	torek, 28. januar
Načrtovanje pametne infrastrukture in pametnih zgradb	četrtek, 3. oktober	četrtek, 30. januar
Komunikacija in mediji	torek, 8. oktober	torek, 4. februar
Inovacije, financiranje in mednarodno okolje.	četrtek, 10. oktober	četrtek, 6. februar

Tiskano na papirju Viprint, 80 g, papirnice VIPAP VIDEM KRŠKO, d. d.